

Internationaal harmonisatiecongres 9 en 10 oktober op Papendal Harmonisation in Anti-Doping Policy

Harmonisation in Anti-Doping Policy: the European Working Congress on Harmonisation and Future Developments in Anti-Doping Policy is de titel van het internationale harmonisatiecongres dat door NOC*NSF in samenwerking met het NeCeDo wordt georganiseerd. Dit congres zal op het Nationaal sportcentrum Papendal (Arnhem) gehouden worden en wel op 9 en 10 oktober aanstaande. Middels diverse parallelsessies wordt aandacht besteed aan een select aantal onderwerpen op verschillende deeltereinen van het antidopingbeleid. Middels aanbevelingen zal worden getracht te komen tot verdergaande harmonisatie.

Met de toenemende globalisatie neemt de roep om harmonisatie toe, zo ook ten aanzien van het antidopingbeleid. Harmonisatie vereist een verregaande samenwerking van alle actoren zowel van overheidswege als vanuit de sport. Om die reden zal een groot aantal van hen, waaronder het Wereld Anti-Doping Agentschap (WADA), het Internationaal Olympisch Comité (IOC), de Raad van Europa (RvE), de Europese Atleten Commissie (EOC) en leden van het Internationaal Anti-Doping Arrangement (IADA) nadrukkelijk participeren in het congres en hun visie en rol ten aanzien van harmonisatie toelichten.

Daarnaast zullen overheidsvertegenwoordigers betrokken bij antidopingbeleid, Nationale Antidoping Organisaties (NADO's), Internationale en Europese Sportfederaties, Nationale Olympische Comités en atleten organisaties worden uitgenodigd.

Het voornaamste doel van dit harmonisatiecongres is te komen tot een groter besef van het belang van harmonisatie voor het hedendaagse antidopingbeleid en de kennis hieromtrent te vergroten. Hiertoe wordt een vijftal parallelsessies gehouden op de volgende deeltereinen van het antidopingbeleid:

1. Wet & Regelgeving
  2. Voorlichting
  3. Toekomstige Ontwikkelingen & Wetenschap
  4. Dopingcontroles
  5. Laboratoria & Dopinglijst
- Op een ieder van de deeltereinen zullen keynote sprekers aandacht besteden aan

nauwkeurig geselecteerde onderwerpen resulterend in aanbevelingen teneinde een concrete stap voorwaarts te maken in de voortschrijdende discussie omtrent harmonisatie.

Voor het programmaoverzicht, overige informatie en registratie kunt u terecht op www.necedo.nl of www.sport.nl/antidoping. 'Harmonisation in Anti-Doping Policy' wordt mogelijk gemaakt door de Europese Unie, het Ministerie van VWS en NOC*NSF en ondersteund door Ernst & Young.

Rens van Kleij nieuwe directeur NeCeDo

Met ingang van 1 januari 2002 is Rens van Kleij (31) benoemd tot directeur van het NeCeDo. Hij wordt daarmee de opvolger van Piet van der Kruk (60) die op dezelfde datum gebruik maakt van de mogelijkheid om vervroegd uit te treden

Begin 1995, na het afronden van de studie bewegingswetenschappen, trad Rens van Kleij in dienst van het NeCeDo. In zijn eerste jaren runde hij met succes nationale en regionale voorlichtingscampagnes gericht op sporters in fitnesscentra en sportscholen. Vanaf 1999 is hij als

senior beleidsmedewerker verantwoordelijk voor alle voorlichtingsactiviteiten en woordvoerder van het NeCeDo. Het NeCeDo is verheugd met zijn aanstelling en over het feit dat de ingeslagen weg van de afgelopen jaren verder gecontinueerd zal worden.

Nieuwe NeCeDo-voorzitter Jan Loorbach: 'Stevig inzetten op de breedtesport'

Door Jan Brouwer de Koning

Hoe groot is de invloed van de nieuwe voorzitter van het NeCeDo? Jan Loorbach, sinds dit voorjaar aan het hoofd van het NeCeDo-bestuur, geeft het antwoord. 'Natuurlijk heb ik wel ideeën over het NeCeDo van de toekomst. Maar voor 95 procent is het doorgaan met lopende zaken.'

Jan Loorbach is in de Nederlandse sportscene een opmerkelijke verschijning. Niet alleen vanwege zijn lengte (2 meter 17), maar ook vanwege de diensten die hij aan de sport verleende. Eerst als basketballer ('nooit op doping gecontroleerd'), later als bestuurslid van NOC*NSF, en als chef de mission van de meest succesvolle Olympische ploeg ooit: onder zijn vaderlijk oog oogsten de Nederlandse atleten in Sydney eremetaal als nimmer tevoren. Sydney en de daaraan verbonden koninklijke onderscheiding beschouwde hij als een mooi eindstation van zijn werk in de sport. Maar toen kwam het NeCeDo met het verzoek de voorzittershamer over te nemen van Wiemersma Greidanus. 'Niet direct iets waarop ik zat te wachten. Ik vind doping nou niet het meest leuke aspect van de sport'. Waarom dan toch een positief antwoord op het verzoek van het NeCeDo? 'In de eerste plaats omdat ik vind dat je je verantwoordelijkheid moet nemen. Het werk moet nu eenmaal worden gedaan en ik beschik over bestuurservaring. Daarnaast beschikt het NeCeDo over een aantal goede, scherpe medewerkers. Dat speelt ook een belangrijke rol bij het nemen van zo'n beslissing. Je moet wel behoorlijk op één lijn zitten, elkaar aanvoelen.'

Dat gebeurde ook bij het eerste dopingincident waarmee Loorbach als NeCeDo-voorzitter te maken kreeg: de Nandrolon-affaire rondom Frank de Boer. 'Een zaak voor de organisatie en niet voor het bestuur. Onze rol is hoofdzakelijk die van belangstellende geweest. In de trant van: "hebben jullie daaraan gedacht?" Zo heb ik erop aangedrongen dat onze medewerkers bij het te woord staan van de media niet partij zouden kiezen voor de één of de ander. Maar dat

waren ze zelf ook niet van plan. De eerste kennismaking met de organisatie in volle hectiek heeft me een goed gevoel gegeven. Mijn gevoel van vooraf is uit-

gekomen: de organisatie staat, het bestuur heeft vooral een taak als klankbord op afstand van de professionals', aldus Loorbach, in het dagelijkse leven advocaat bij Nauta Dutilh.

U heeft vast wel een aantal ideeën over het NeCeDo van de toekomst. Hoe zien die eruit?

Loorbach: 'Het is me de eerste maanden duidelijk geworden dat de dopingpro-

blematiek niet alleen in de topsport ligt, maar zeker ook in de breedtesport. Daar zullen we in de toekomst stevig op moeten inzetten. In de breedtesport vind je veel tragiek rondom naamlozen. Instrumenten die we daarop moeten inzetten zijn die van preventie en voorlichting. Maar misschien moeten we zelfs wel zo

Vervolg op pag. 2

INHOUD

In deze Receptor komen de volgende onderwerpen aan bod:

pagina

1

- Harmonisation in Anti-Doping Policy
- Nieuwe directeur NeCeDo
- Interview met Jan Loorbach, nieuwe voorzitter van het NeCeDo

pagina

2

- Van de directietafel, 'NeCeDo in WADA commissie'
- Vervolg interview Jan Loorbach
- Nieuwe IOC-dopinglijst van kracht
- Receptor ook naar topsporters

pagina

3

- Mogelijkheden voor sport-specifieke dopingvoorlichting
- Sportspecifieke inzet van dopingcontroles noodzakelijk
- Effecten van androgene-anabole steroïden wetenschappelijk onderzocht

pagina

4

- Opmars EPO-opvolgers in sportcircuit?
- Privacyaspecten in dopingvraagstuk onderbelicht
- Belangrijke rol voor doping in kabinetsnota
- Colofon

Van de directietafel

NeCeDo in WADA commissie

Voedingssupplementen

De voedingssupplementen hebben het NeCeDo de laatste maanden danig bezig gehouden. Veel sporters wisten ons te vinden via e-mail, de Doping Infolijn of per brief met verzoeken om advies. Terwijl onze website eveneens druk werd bezocht. Door enkele spraakmakende zaken waren nogal wat sporters die voedingssupplementen gebruikten onzeker geworden. En dat geldt dan vooral voor dat deel van de (top)sporters dat op integere wijze met hun sport en hun lichaam wenst om te gaan. Om top-prestaties te leveren is een 'bruine boterham met kaas' soms niet voldoende. Een voedingssupplement kan daarbij uitkomst bieden. Het moet dan wel een supplement zijn dat niet vervuild is met verboden prestatie bevorderende stoffen. Vooralsnog hebben wij de sporters die ons consulteerden geadviseerd terughoudend te zijn met het gebruik van supplementen. Totdat er meer duidelijk zou zijn omtrent de zekerheid van de kwaliteit. Mede op verzoek van VWS en NOC*NSF werd er intussen door het NeCeDo hard gewerkt aan de totstandkoming van een keurmerk voor voedingssupplementen. TNO-voeding en het RIVM, beide Nederlandse instanties met veel expertise op het gebied van supplementen, werden ook bij het pro-

ject betrokken. Inmiddels zijn de voor- ringeren bij de ontwikkeling van een keur- merk zodanig dat het betrokken bedrijfs- leven met de initiatiefnemers aan tafel zit. Het resultaat laat nog even op zich wachten, maar ik heb er goede hoop op dat over niet al te lange tijd sporters min- der terughoudend behoeven te zijn bij het kopen en gebruiken van voedings- supplementen.

NeCeDo internationaal

Bij het NeCeDo staan ook veel inter- nationale activiteiten op de rol. Op uitno- diging van de WADA is NeCeDo mede- werker en nieuwe directeur Rens van Kleij toegetreden tot het 'WADA Awareness Team' dat aanwezig is geweest bij de Universiade in Beijing, China. Gedurende de gehele Universiade was de WADA ter plaatse om voorlich- ting te verzorgen. Wij beschouwen het als een eer dat een onzer collega's hiervoor gevraagd is. Een andere internationale activiteit is de NeCeDo ondersteuning bij de ontwikkeling van een dopingbestrij- dingproject in Zuid Afrika. Hier zal NeCeDo medewerker Maurice Leuser ondersteuning verlenen. Op korte ter- mijn reist hij voor enige tijd af richting Kaapstad. En last but not least het doping congres op Papendal. Op 9 en 10 oktober organiseert NOC*NSF in samenwerking

met het NeCeDo het 'Congress on Harmonisation in Anti-Doping Policy' (zie eveneens voorpagina). Een breed scala aan internationale deskundigen zal het woord voeren en de publieke belang- stelling dient zich reeds aan.

Audit Commissie Doping

Bij zijn jaarlijkse rapportage deed de Audit Commissie Doping een aantal aanbevelingen. Op verzoek van NOC* NSF heeft het NeCeDo bekeken in hoe- verre deze aanbevelingen eventueel kon- den worden omgezet in concreet beleid. Deze coöperatieve samenwerking is

bemoedigend omdat het NeCeDo de beleidsmatige vertaalslag heeft kunnen maken. Adviezen zijn onder meer uitge- bracht inzake het verkrijgen van inzicht in internationale controles, hoe om te gaan met weigeringen, over de verbete- ring van de tuchtrechtspraak en over de omgang met medische attesten. Naar mijn mening heeft de Audit commissie met zijn rapportage bewezen een belang- rijke partner te zijn bij de verdere ont- wikkeling van een antidopingbeleid in Nederland.

Piet van der Kruk

Receptor ook naar topsporter

De positie van de (top)sporter staat centraal in de beleidsvoorstellen en de voorlichtingsactiviteiten van het NeCeDo. Het NeCeDo is van mening dat (top)sporters direct en actief betrokken moeten worden bij dopingvraagstukken. Zo heeft onder meer de atletencommissie een afgevaardigde in de adviesgroep 'Topsportvoorlichting' van het NeCeDo. Verder probeert het NeCeDo de topspor- ters op de hoogte te houden middels direct mail acties, zoals recentelijk

gedaan is naar aanleiding van de proble- matiek rond creatine en voedingssupple- menten. Tevens worden artikelen geplaatst in onder meer bondsbladen en Lopend Vuur, dit in samenwerking met NOC*NSF en de sportbonden. Vanaf heden zal Receptor ook aan alle gere- gistreerde A, B, en Jong Oranje sporters gestuurd worden. Het NeCeDo hoopt hiermee een verdere bijdrage te leveren aan een verbeterde informatievoorzie- ning over alle aspecten inzake doping.

Vervolg van pag. 1

ver gaan dat we streven naar een zo onschadelijk mogelijk gebruik van dopinggeduide middelen. Over dit laat- ste zullen we nog flink moeten discus- siëren, denk ik.'

Een ander punt waaraan ik hecht, is de bejegening van de sporter. Momenteel bestaat bij de sporters het beeld dat de dopingcontroleurs hen zien als potentiële gebruikers, als misdadigers. Ik denk dat we sporters meer moeten benaderen als partners: samen een bijdrage leveren aan gezond en fair sporten. De doping- deskundigen kunnen een rol spelen bij de medische begeleiding van de sporter. Kort gezegd: de dopingcontroleurs en - experts moeten geen boeman zijn voor de sporters, maar onderdeel worden van een systeem van medische begeleiding, dat de sporter juist clean houdt.'

Er zijn de laatste jaren steeds meer organisa- ties bijgekomen die zich met doping bezig- houden. Je hebt VWS, NOC*NSF, het NeCeDo, DoCoNed en de auditcommissie. Werkt dat niet erg verdragend?

'Nee, dat is niet het geval. Het NeCeDo, DoCoNed en de auditcommissie hebben allemaal hun eigen taak. Wij maken beleid en geven voorlichting, DoCoNed controleert uitsluitend en de auditcom- missie controleert of bonden het tucht- recht wel uitvoeren. VWS en NOC*NSF

zijn de subsidiegevers en voeren dus geen taken uit. De structuur met geschei- den taken werkt prima. Wanneer het NeCeDo bijvoorbeeld ook de controles zou moeten uitvoeren, kan dat ten koste gaan van hun vrijheid om beleid te maken. Bij ieder nieuw idee zou je dan kunnen denken: "wat kost het me in de praktijk, welke last levert het me op?" Het is goed dat die rem er nu niet op zit.'

Over het tuchtrecht gesproken: wat heeft een auditcommissie voor zin, als sommige bon- den niet over een tuchtcommissie beschik- ken?

'Die vraag kun je inderdaad stellen. Als we het tuchtrechterlijk systeem in de sport serieus nemen, dan moet er binnen een bond een tuchtcommissie zijn. Nu zijn er bonden die het niet hebben, bij- voorbeeld omdat ze zo weinig te doen hebben, dat de functionarissen nooit een routine kunnen opbouwen. In dat geval zou je kunnen denken aan een aantal bonden dat samen een tuchtcommissie formeert. Een multibondencommissie met voldoende werkaanbod om routine en consistentie in jurisprudentie op te bouwen. Maar dit is geen zaak van het NeCeDo. Dit soort initiatieven moet van VWS afkomen. De staatssecretaris heeft tenslotte bepaald dat bonden zonder dopingreglement en zonder tuchtrecht- spraak de kans lopen geen subsidie meer te ontvangen.'

Nieuwe IOC-dopinglijst van kracht

Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) heeft een herziene dopinglijst uit- gebracht. Deze dopinglijst is vanaf 1 september 2001 van kracht. De wijzigingen die hebben plaats gevonden zijn mede gedaan op aanbeveling van de World Anti Doping Agency (WADA). De IOC-dopinglijst zal in ieder geval tot 31 december 2002 van kracht zijn. Deze dopinglijst is al terug te vinden in de nieuwe NeCeDo- dopingwaaier, editie 2001 en in de folder van de IOC-dopinglijst, editie 2001.

De belangrijkste wijziging op de IOC-dopinglijst (in vergelijking met de vorige lijst van 1 april 2000) betreft de regeling voor het gebruik van astmage- neesmiddelen. Aan de eerder toegestane stoffen salmeterol, terbutaline en salbu- tamol is nu ook de langdurig werkende stof formoterol toegevoegd. Echter, het gebruik van deze geneesmiddelen tegen (inspannings)astma is alleen toegestaan per inhalatie en sporters dienen in het bezit te zijn van een medische verklaring

van de long- of bondsarts. Op de komende Olympische Winterspelen in Salt Lake City dienen de deelnemende sporters deze medische verklaring voor te leggen aan een onafhankelijk medi- sche commissie.

De Nederlandse vertaling van deze dopinglijst, alsmede de meest recente lijst van toegestane geneesmiddelen is ook terug te vinden op www.necedo.nl, de website van het NeCeDo.

Mogelijkheden voor sport-specifieke dopingvoorlichting

Het NeCeDo heeft kort geleden haar voorlichtingsmaterialen in een nieuw jasje gestoken. Alle sportbonden die verplicht zijn tot het voeren van een actief antidopingbeleid in Nederland hebben het *NeCeDo Partner in Clean Sport dienstenpakket* ontvangen. Vanaf maart van dit jaar hebben meer dan dertig sportbonden (ongeveer de helft van het totaal aantal topsportbonden) gebruik gemaakt van diensten, materialen en activiteiten van het NeCeDo. Vooral de NeCeDo-dopingwaaiers werden in grote getale aangevraagd door de bonden.

Recentelijk heeft het NeCeDo al haar voorlichtingsmaterialen dat gericht is op de Nederlandse topsport in een nieuw jasje gestoken. Deze materialen (de NeCeDo-dopingwaaier, de folder over de meest recente IOC-lijst en de folder over de dopingcontroleprocedure) zijn, tezamen met het *NeCeDo Partner in Clean Sport dienstenpakket* editie 2001, aan die topsportbonden verzonden die verplicht zijn tot het voeren van een actief antidopingbeleid in Nederland. De voorlichtingsmaterialen zijn onderdeel van een totaal plan van voorlichtingsactiviteiten op het gebied van doping. Het hoofdstuk voorlichting in het *NeCeDo Partner in Clean Sport dienstenpakket* gaat hier verder op in. In dit dienstenpakket staat tevens kort en bondig omschreven wat het NeCeDo voor de Nederlandse sportbonden kan betekenen op het gebied van reglementering, voorlichting, controles en overige zaken.

Behalve algemene voorlichting verzorgt het NeCeDo ook sport-specifieke voorlichting aan de sportbonden. Dit gebeurt onder meer middels ondersteuning van

de bonden bij het schrijven van relevante artikelen over doping voor hun sporters. Tevens is het mogelijk dat het NeCeDo, wederom in samenwerking met de bond, sport-specifieke waaiers en folders ontwikkelt. Het NeCeDo is zeer verheugd over het feit dat een aantal bonden deze mogelijkheden reeds heeft aangegrepen. Zo zijn een KNVB-waaier 'Dopingcontrole en Dopinglijst', een KNWU-folder 'Dopingvoorlichting' en een Sydney-waaier 'Dopingcontrole en Dopinglijst', die speciaal voor de Olympische sporters werd gemaakt, tot stand gekomen. Zeer recentelijk is de KNLTB-folder 'Doping, een introductie' uitgekomen. Hopelijk zullen meer bonden dit goede voorbeeld volgen, daar elke sport anders is en sport-specifieke voorlichting gewenst is.

Het NeCeDo zal zich blijven inzetten om de voorlichtingsactiviteiten van sportbonden te ondersteunen en verder te ontwikkelen. Het NeCeDo zal stapsgewijs met sportbonden contact opnemen over het te volgen traject. U kunt natuurlijk ook altijd zelf contact opnemen met het NeCeDo.

NeCeDo-medewerker gepromoveerd Effecten van androgene-anabole steroiden wetenschappelijk onderzocht

Op 20 juni 2001 heeft Fred Hartgens, sportarts en medisch-wetenschappelijk beleidsmedewerker van het NeCeDo, aan de Universiteit Maastricht de titel van doctor behaald na de verdediging van zijn proefschrift getiteld "Androgenic-anabolic steroid use in strength athletes; effects on body composition and cardiovascular system". Fred Hartgens onderzocht de effecten van androgene-anabole steroiden (AAS) op lichaamssamenstelling en het hart- en vaatstelsel bij krachtsporters. Met speciale aandacht voor de verschillen tussen het gebruik van hoge en lage doseringen, alsmede van kortdurend en langdurig gebruik van deze middelen. De voornaamste bevindingen zijn dat door hoge doseringen AAS meer spiermassa opgebouwd wordt dan door lage dosering, maar dat langduriger gebruik enkel tot meer en ernstigere bijwerkingen leidt.

Het onderzoek bestond uit twee complementaire studies, waarin ervaren krachtsporters (m.n. bodybuilders en powerlifters) als proefpersonen fungeerden. In studie 1 werd het effect van toediening van het nandrolon decanoaat bij 16 ervaren bodybuilders gemeten. Gedurende 8 weken kregen deze proefpersonen elke week een injectie met 200 mg nandrolon decanoaat toegediend. In studie 2 werden 35 krachtsporters bestudeerd die zelf een cocktail van verschillende AAS in zeer hoge doseringen hadden samengesteld, zowel na kortdurend (8 weken) als ook na langduriger (12-16 weken) gebruik van deze middelen.

Uit het onderzoek bleek dat hoge doseringen AAS tot meer toename van het lichaamsgewicht en de vetvrije massa leidden dan het gebruik van lage doseringen. Verder bleek dat de spiervezels van de krachtsporters die hoge doseringen AAS gebruikten hadden, circa 12% in

grootte toegenomen waren na 8 weken AAS gebruik. Bij de proefpersonen aan wie nandrolon decanoaat in een therapeutische dosering toegediend was, veranderde de grootte van de spiervezels niet.

Aan de hartspeer, die onderzocht werd met echocardiografie, werden door AAS gebruik geen veranderingen van hartgrootte en -functie geconstateerd. Aangezien bekend is dat AAS al in een vroeg stadium tot microscopische beschadigingen van het hart leiden, is geconcludeerd dat echocardiografie als onderzoeksinstrument onvoldoende gevoelig is voor het opsporen van vroegtijdige afwijkingen van het hart die door AAS veroorzaakt worden. Verder leidde AAS gebruik tot ernstige verstoring van de vetstatus (o.a. cholesterol) in het bloed, wat betekent dat gebruikers een verhoogd risico hebben voor het krijgen van hart- en vaatandoeningen.

Subjectieve pakkans kan verder toenemen door communicatie Sportspecifieke inzet van dopingcontroles noodzakelijk

Door de subjectieve pakkans te vergroten, de door de sporter gepercipieerde (ervaren) pakkans, kan het effect van dopingcontroles verder verhoogd worden. In de praktijk blijkt echter dat meer aandacht besteed wordt aan de verhoging van de objectieve pakkans. Deze 'objectieve' aanpak zou dan moeten leiden tot een verhoging van het totale aantal gesubsidieerde controles, de zogenaamde contingentcontroles. Buiten het feit dat dit een zeer kostbare aangelegenheid is, zijn er legio mogelijkheden om met het huidige totale aantal gesubsidieerde controles (2500 in aantal) maximaal rendement te bereiken. Deze mogelijkheden zijn echter vrijwel onbenut gebleven, terwijl het vergroten van deze subjectieve pakkans op een redelijke eenvoudige manier te realiseren is.

Met de uitvoering van dopingcontroles wordt 'nagegaan' of sporters het dopingreglement van de betreffende sportbond naleven. Aangezien de inschatting van een sporter om gepakt te worden bij een dopingcontrole bepalend is voor zijn gedrag en niet het werkelijke aantal dopingcontroles is het dus van groot belang de subjectieve pakkans zo hoog mogelijk te krijgen. Het verhogen van deze subjectieve pakkans kan onder meer gerealiseerd worden door een strategische sport-specifieke inzet van dopingcontroles alsmede het verhogen van de zichtbaarheid van dopingcontroles door middel van exposure en communicatie.

Strategische sport-specifieke inzet

Vanzelfsprekend dienen allereerst alle toegewezen gesubsidieerde dopingcontroles over alle categorie I en II topsportonderdelen van de sportbond te worden ingezet en reglementair worden uitgevoerd. Echter, de inzet van deze dopingcontroles dient een integraal onderdeel te vormen van het totale antidopingbeleid. Een integrale visie en afstemming met de overige twee pijlers, dopingreglementering en voorlichting, is dan ook een vereiste voor een effectief antidopingbeleid. Strategische en sport-specifieke inzet van dopingcontroles is dan ook onontbeerlijk. Een methode om deze inzet te effectueren is het ontwikkelen van controleschema's. Deze controleschema's bestaan onder meer uit sport-specifieke percentages voor het verdelen van de gesubsidieerde controles voor binnen en buiten wedstrijdverband. Zo kan bijvoorbeeld meer rendement gehaald worden door bij het ene topsportonderdeel meer controles binnen wedstrijdverband te laten plaatsvinden, terwijl het bij een ander topsportonderdeel beter zou zijn om meer controles buiten wedstrijdverband te laten plaatsvinden. Eveneens dienen dopingcontroles gevarieerd en gespreid ingezet te worden, zowel in tijdstip als locatie. Altijd op dezelfde locatie en tijdstip controleren (bijvoorbeeld centrale trainingen) maakt het voor notoire dopinggebruikers makkelijk om te anticiperen op de controle. Verder is wenselijk dat er meer controlemomenten zijn in plaats van meer controles per controlemoment. Met andere woorden, de subjectieve pakkans kan vergroot worden door de toegewezen controles niet in één of twee

Tevens bleek uit het onderzoek dat langdurig (12-16 weken) gebruik van AAS niet tot meer effect op lichaamssamenstelling leidt dan kortdurend (8 weken) gebruik. Langdurig gebruik leidt uitsluitend tot meer en ernstigere bijwerkingen en het herstel, na gestopt te zijn met het AAS gebruik, duurt langer.

keer in te (laten) zetten, maar juist verspreid over het gehele jaar, zowel in season als off season.

Communicatie

Door middel van communicatie kan de uitvoering van één dopingcontrole een zodanig effect hebben als waren er tien dopingcontroles uitgevoerd. Zo kan de sportbond een aantal wedstrijden selecteren en vantevoren aankondigen waar eventueel dopingcontroles kunnen plaatsvinden, de testresultaten anoniem laten publiceren in het bondsorgaan, alsmede de hoogte van de sanctie bekendmaken indien een sporter positief bevonden is. Verder is het van belang dat dopingcontroles zichtbaar worden uitgevoerd. Het moet voor elke aanwezige bezoeker, trainer, sporter, bestuurder, etc duidelijk zijn dat er dopingcontroles worden uitgevoerd. Hierbij kan gedacht worden aan posters die ingezet worden bij de aankondiging van dopingcontroles en herkenbare kleding van de dopingcontrole-officials. Planning, dosering, keuze van dopingonderwerp en keuze van communicatie-instrument is hierbij van essentieel belang.

Conclusie

De effectiviteit van dopingcontroles kan verhoogd worden door een strategische, beleidsmatige en sport-specifieke inzet alsmede door het verhogen van de zichtbaarheid van de dopingcontroles. Deze instrumenten zullen leiden tot een verhoogde subjectieve pakkans.

Het is de competentie van het NeCeDo om de Nederlandse sportbonden verder bij te staan bij de inzet alsmede het verhogen van de effectiviteit van de (gesubsidieerde) dopingcontroles. Sportbonden wordt dan ook geadviseerd om eerst contact op te nemen met het NeCeDo, voor opdrachtverstrekking aan de dopingcontrole uitvoerende instantie.

Een exemplaar van het proefschrift "Androgenic-anabolic steroid use in strength athletes; effects on body composition and cardiovascular system" is verkrijgbaar bij Fred Hartgens (tel. 043-388.13.94 of via fred.hartgens@necedo.nl) en kost f 35,00 (incl. verzendkosten).

Nieuwe generatie zuurstoftransporteurs

Opmars EPO-opvolgers in sportcircuit?

Het heeft al in vele dagbladen gestaan: EPO-gebruik is 'uit' onder duursporters die er bewust voor kiezen om het dopingreglement niet op te volgen. Zo blijkt dat bij de afgelopen Giro bij 52 wielrenners dopinggeduide producten zijn aangetroffen, echter in geen enkel geval EPO. Sinds de internationale wielrenunie heeft bepaald dat de bestaande urinetest om misbruik van het geneesmiddel erythropoëetine (EPO) aan te tonen juridisch waterdicht is, zijn reeds enkele wielrenners tegen de lamp gelopen. Het is te verwachten dat andere sportbonden deze test ook zullen invoeren. Hier volgt een overzicht van de middelen die genoemd worden als 'opvolgers' van EPO. Wat opvalt, is dat de middelen over het algemeen grotere gevaren voor de gezondheid opleveren dan EPO.

NESP

Een middel dat alleen al door de naamgeving als opvolger van EPO kan worden betiteld is 'Novel Erythropeisis-Stimulating Protein', oftewel NESP. Het is ontwikkeld voor patiënten met ernstige bloedarmoede en heeft als groot voordeel dat het langer effectief is dan zijn voorganger EPO; ongeveer drie keer zo lang. Hierdoor zijn minder injecties nodig om hetzelfde effect (meer rode bloedcellen en daarmee een hogere zuurstoftransportcapaciteit in het bloed) te bereiken. Voor kwaadwillende sporters betekent dit dat NESP ook langer detecteerbaar is. Op basis van de chemische structuur van NESP is te verwachten dat de huidige EPO-test ook NESP-gebruik goed zal kunnen aantonen. NESP lijkt dan ook niet interessant voor de kwaadwillende sporter.

HemAssist

HemAssist maakt deel uit van een nieuwe generatie bloedvervangers. Andere namen van geneesmiddelen uit deze groep zijn PolyHeme, Oxyglobine, Hemopure en HemoLink. Dit zijn allemaal hemoglobine-moleculen die gewonnen worden uit humaan of runderbloed. Hemoglobine is het molecuul in een rode bloedcel dat daadwerkelijk zuurstof bindt en transporteert. Deze bloedvervangers zorgen dus voor een extra transportmogelijkheid van zuurstof. Ze worden ontwikkeld als uiterste redmiddel voor mensen (en dieren) die ernstige bloedtekorten hebben, bijvoorbeeld na een ongeluk. Voor sporters betekent extra zuurstoftransport ook een betere sportprestatie. Om misbruik van deze middelen op te sporen zijn bloedtesten

nodig waarbij het hemoglobinegehalte wordt bepaald, zoals bijvoorbeeld in het langlaufen en het schaatsen gebeurt.

Het lichaam 'herkent' deze middelen als lichaamsvreemde stoffen, met als gevolg dat ze zeer snel worden uitgescheiden via de nieren. Dit betekent dat een injectie slechts enkele uren effect heeft. Tijdens deze uren krijgen de nieren het hard te verduren en is de urine donkerbruin gekleurd. Binnen een dag zijn de middelen zo goed als geheel uitgeplast. Dit geeft meteen één van de grootste gevaren voor de gezondheid aan bij gebruik van deze middelen: de kans op nierschade is erg groot. Hiernaast behoren geelzucht en een slechter functionerend immuunsysteem tot de bijwerkingen.

RSR-13

De stof met codenaam RSR-13 bindt aan het lichaamseigen hemoglobine en zorgt door deze binding voor een grotere zuurstofafgifte in de weefsels. Als geneesmiddel is RSR-13 ontwikkeld om chemotherapie en bestralingen effectiever plaats te laten vinden. Voor sporters betekent dit dat RSR-13 zal zorgen voor meer zuurstof in de spieren, zonder dat het gebruik ervan op te sporen is door middel van de huidige dopingcontroles. Net als NESP en alle bloedvervangers is RSR-13 (nog) niet geregistreerd als medicijn in Nederland, onder andere omdat het nog niet genoeg getest is op de bijwerkingen die het zal hebben. De bijwerkingen die al wel bekend zijn, zijn een gevolg van de grotere zuurstofafgifte in de spieren. Dit kan leiden tot een zuurstoftekort elders in het

lichaam, met als gevolg bloeddrukval en kortademigheid. Bloedklontering, hart- en herseninfarcten zijn ook te verwachten als bijwerkingen.

Zwarte markt

Opvallend aan al deze middelen is dat ze meestal nog niet officieel als medicijn geregistreerd staan. RSR-13 bevindt zich zelfs nog in de beginfase van het uitgebreide

de proces dat een geneesmiddel moet doorlopen voordat het op de markt komt. Ook al omdat het vaak om geheime paten gaat, wordt de fabricage en opslag van deze middelen streng bewaakt. Het was reeds bekend dat er een zwart circuit bestaat voor de handel in dopinggeduide middelen, maar deze zwarte markt lijkt langere angels te hebben dan aanvankelijk werd gedacht.

Belangrijke rol voor doping in kabinetsnota

Het onderwerp doping is één van de hoofdstukken in de kabinetsnota 'Sport, Bewegen en Gezondheid'. Deze nota geeft een totaal beeld voor wat betreft het beleid op het gebied van sport, bewegen en gezondheid, zoals het kabinet die voor ogen heeft. Voor de eerste maal wordt er een apart hoofdstuk aan doping gewijd. De kabinetsnota benadrukt onder meer de belangrijke rol van voorlichting en onderzoek.

Het actieve beleid van het kabinet ter vergroting van de gezondheid door en bij sport is een tweesporenbeleid: gezonder leven door meer sport en beweging enerzijds en het voorkómen en genezen van aandoeningen die hierdoor kunnen ontstaan anderzijds. De 'preventie en reductie van dopinggebruik' wordt beschreven als middel om de gezondheidsrisico's in de sport te verminderen. Op diverse beleidsterreinen komt het onderwerp doping ter sprake en is er een rol voor het NeCeDo weggelegd. Het betreft hierbij met name de beleidsterreinen topsport, breedtesport, illegale handel en internationaal.

Topsport

Op het gebied van de topsport zal het voorwaardenstellende en -scheppende beleid van de overheid met betrekking tot doping worden gecontinueerd. Daarnaast zal er een nader onderzoek komen naar de

problematiek van de voedingssupplementen. Tevens wordt er aandacht besteed aan factoren die een rol kunnen spelen bij het gedrag van topsporters inzake gebruik. Deze zogenaamde gedragsdeterminanten worden eventueel meegenomen in de vierjaarlijkse enquête onder topsporters. Het is de bedoeling dat deze enquête onder topsporters in de loop van het jaar 2002 weer afgenomen zal worden.

Overig

In de breedtesport zal het zwaartepunt liggen op preventie van dopinggebruik. Daarnaast zal het beleid zich ook richten op het tegengaan/reduceren van de schadelijke effecten van dopinggebruik. Eveneens wordt getracht de gezondheidszorg in de toekomst actief bij de preventie van dopinggebruik te betrekken. Op basis van de wijziging van de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening (WOG) en Wet op de Economische Delicten (WED) zal de opsporing en vervolging van de illegale handel effectiever kunnen worden aangepakt. Het Ministerie van Justitie, de Inspectie van Gezondheidszorg en het Openbaar Ministerie zullen gezamenlijk een plan van aanpak opstellen ter intensivering van de vervolging en opsporing.

Het NeCeDo heeft met vreugde kennis genomen van het feit dat het kabinet het belang erkent van 'preventie en reductie van dopinggebruik'. Voor een daadwerkelijke, effectieve 'preventie en reductie van dopinggebruik' in zowel de topsport als de breedtesport is het echter noodzakelijk dat de overheid, sportkoepels, sportbonden en beleidsinstanties zoals het NeCeDo nauw blijven samenwerken op de diverse terreinen.

Meer aandacht gevraagd omgang 'gevoelige' persoonsgegevens

Privacyaspecten in dopingvraagstuk onderbelicht

Voorafgaand, tijdens en na afloop van de dopingcontrole worden diverse persoonsgegevens van sporters verzameld. De privacy en de persoonsgegevens zijn (grond)wettelijk beschermd. Echter, dit relevante onderwerp in het dopingvraagstuk krijgt niet de aandacht die het verdient. De bonden zullen ter waarborging van de privacy en ter bescherming van de belangen van de sporters maatregelen moeten nemen op dit gebied. Een voorbeeld hiervan is het opvragen en opslaan van medische attesten.

Alle bonden zijn tegenwoordig wel op de hoogte van de verplichtingen waaraan zij moeten voldoen in het kader van het antidopingbeleid. Daarnaast geven zij inmiddels ook steeds meer invulling aan dit beleid. Een aspect dat daarbij nog onderbelicht blijft, maar wel heel belangrijk is, is het privacyaspect. Hierbij wordt niet bedoeld op de privacy tijdens de dopingcontrole, maar op de privacy bij het verzamelen van gegevens uit doktersverklaringen en uit de analyses van de urine-monsters.

Persoonsgegevens

Gegevens die te herleiden zijn tot een bepaalde persoon worden persoonsgegevens genoemd. Bij doktersverklaringen gaat het ook nog eens om de zogenaamde 'gevoelige' persoonsgegevens. Dit zijn persoonsgegevens die van medische aard zijn. De grondwet beschermt de privacy en daarnaast bestaat er een wettelijke regeling voor de (bescherming van) persoonsgegevens. Dit betekent dat bij de inzet en uitvoering van dopingcontroles zowel de sportbond als de dopingcontrole uitvoe-

rende organisatie moeten voldoen aan bepaalde vereisten en verplichtingen.

Daarom is het van belang dat, voor wat betreft het dopingreglement, onderscheid bestaat tussen analyseresultaten en medische attesten. Bij analyseresultaten gaat het om uitslagen van dopingcontroles die gecommuniceerd moeten worden naar verschillende partijen. Bij medische attesten gaat het om het gebruik van stoffen waarbij het reglement aangeeft dat dit met een doktersverklaring is toegestaan. Vaak bestaat echter de misvatting dat gebruik van doping met een verklaring van de behandelend arts altijd is toegestaan. Dit is dus niet het geval.

Terughoudend

De bonden moeten zich daarom terughoudend opstellen als het gaat om het verlenen, het gebruik en het (laten) tonen van medische attesten. Het gaat voornamelijk om gevoelige persoonsgegevens waarmee de bond extra zorgvuldig moet omgaan. Medische gegevens moeten vertrouwelijk worden behandeld en veilig worden opge-

slagen. Deze gegevens moeten niet automatisch bij artsen worden opgevraagd, maar alleen als er een reden voor is. Hetzelfde geldt als de dopingcontrole uitvoerende organisatie naar die medische informatie gaat vragen.

Doktersverklaringen zijn in principe puur een reglementaire kwestie tussen de bond en de sporter. In die gevallen waar inderdaad een medisch attest is vereist, dient de bond dit op te vragen en op een centraal

punt goed op te bergen. De bond moet hiervoor ook een centrale verantwoordelijke persoon aanwijzen, bijvoorbeeld de bondsarts of de bondsdirecteur, en moet dit kenbaar maken naar de leden. Sporters moeten medische attesten slechts tonen in noodzakelijke gevallen en dus niet vanzelfsprekend als onderdeel van de dopingcontrole.

Conclusie

Het is dus zaak dat de bonden zich op de hoogte stellen van hun verplichtingen op het gebied van de privacy en de bescherming van de persoonsgegevens van hun sporters. Voor advisering en ondersteuning hieromtrent kunt u contact opnemen met het NeCeDo.

Colofon

Receptor is een uitgave van het Nederlands Centrum voor Dopingvraagstukken (NeCeDo) om haar partners en relaties te informeren over doping. Informatie uit Receptor mag door derden worden gebruikt. Bij overname van artikelen dient bronvermelding plaats te vinden.

Hoofd- en eindredactie: Maurice Leeser
Aan deze uitgave werkten mee:
Remco Tevreden, Rens van Kleij,
Piet van der Kruk, Frans Stoele,
Jan Brouwer de Koning, Steven Teitler,
Fred Hartgens, Olivier De Hon
en Penelope Di Lella
Uitgeverij: Arko Sports Media
Fotografie: Pardon fotografie
Vormgeving, Lay-out en druk:
Van der Linde
grafisch bedrijf BV

Redactieadres: NeCeDo
T.a.v. de redactie van
Receptor
Postbus 5014
2900 EA Capelle aan den IJssel
tel: 010 2010150
fax: 010 2010159
info@necedo.nl
www.necedo.nl

ISSN: 1566-1814